

Tampereen yliopisto

YLEISEN FONETIIKAN PERUSKURSSI

O'dell 23.5.2013

**Merkitse oikeat vaihtoehdot selvin rastein vastauslomakkeeseen.
Kussakin kysymyksessä voi oikeita vaihtoehtoja olla 0-4.**

1. Hengitysilma virtaa a) tarvitaan soinnin aikaansaamiseksi äänihuulissa b) ei välttämättä käytetä kaikissa puheäänteissä lainkaan c) eri tavoin käyttämällä erotetaan erilaisen sointiväriin omaavat äänteet, esim. eri vokaalit toisistaan d) joko osittain tai kokonaan estämällä saadaan aikaan erilaisia konsonanteja.
2. Äänihuulet a) ovat etuosastaan kiinnittyneet kieliluuhun b) ovat takaosastaan kiinnittyneet kannurustoihin c) värähtelevät taajuudella 16–16 000 Hz d) ovat osallisena fonaatioissa.
3. Äänihuulten värähtelytaajuus riippuu a) äänihuulten massasta b) äänihuulten jännitysasteesta c) subglottaalisesta ilmanpaineesta d) kurkunpään lihastoiminnasta.
4. Vokaalit [i e a] ovat kaikki a) laveita b) suppeita c) etisiä d) oraalivokaaleja.
5. Suppenevia diftongeja ovat a) [ui] b) [ei] c) [uo] d) [au].
6. Tavallisimmin yleis-suomessa äännettäessä ilmausta *mene pois* a) esiintyy sanojen rajalla hankaushälyä b) esiintyy sanojen rajalla velaariklusiiili c) jälkimmäisen sanan alkukonsonantti kahdentuu d) esiintyy sanojen rajalla okklusio.
7. Artikulaatiota, jossa kielenkärki taipuu taaksepäin kohti kitakupua, nimitetään a) palataaliseksi b) lateraaliseksi c) retrofleksiseksi d) faryngaalistuneeksi.
8. Muodostettaessa diftongia [ui] a) kieli liikkuu diftongin aikana taaksepäin b) artikulaatio muuttuu suppeammaksi c) huuliaukko muuttuu pyöreästä laveaksi d) epiglottiksella on tärkeä rooli.
9. Lateraalikonsonanttia [l] äännettäessä a) suuväylän sulku muodostetaan kielen laiteiden avulla b) kielen massan sijainti kärjen takana voi saada aikaan selviä eroja [l]:n laadussa c) äänihuulet eivät normaalisti värähtele d) syntyy laiteilla voimakasta hälyä.
10. Palataalistumisesta on kysymys a) kun konsonantin artikulaatioon liittyy lisäartikulaatio, jossa kielen etuselkä lähestyy kovaa kitalakea b) kun palatum artikuloi alveolia vasten c) kun italiassa äännetään palataalinen nasaalikonsonantti, esim. alkukonsonantti sanassa *gnocchi* d) kun suomessa äännetään sananrajalla nasaalikonsonantti jaksossa [pojanjaksossa].
11. Seuraavista r-äänteitä koskevista väitteistä ovat oikeita: a) suomen kielessä on erikseen yksilyöntinen r-foneemi ja tremulantti r-foneemi b) missään kielessä ei eroteta useampaa kuin yksi r-foneemi c) r-äänteet ovat aina soinnillisia d) r- ja l-äänteet ovat kaikissa kielissä oppositiossa keskenään.
12. Lausepaino a) voi olla distinktiivinen vain ns. sävelkielissä b) auttaa jäsentämään puhetta c) vaikuttaa puheen rytmin havaitsemiseen d) perustuu formanttien lukumäärään.
13. Suomen kielessä a) ei erilaisilla intonaatiomalleilla ole mitään viestin sisältöön vaikuttavaa merkitystä b) paino on epäolennainen tekijä, koska sen paikka on aina sama c) esiintyy nasaalistuneita vokaaleita d) äännekestolla on distinktiivinen tehtävä.
14. Puheen prosodisiin ilmiöihin lasketaan kuuluviksi a) sävelkulku b) impluusiot c) kvantiteetti d) velaaristuminen.

15. Affrikaatta on a) lähinnä vain affrikkalaisissa kielissä esiintyvä maiskausääne b) klusiilin ja sen kanssa samanpaikkaisen frikatiivin kiinteä liittymä c) mikä tahansa frikatiivistunut konsonantti d) eurooppalaisissa kielissä esiintymätön äänne.
16. Ääntötapaan perustuvia luokkia: a) klusiilit b) labiaalit c) obstruentit d) velaarit.
17. Resonanttikonsonantteja ovat esim. a) [b] ja [g] b) [w] ja [j] c) [r] ja [l] d) [m] ja [n].
18. Obstruentteja ovat a) likvidat ja nasaalit b) puolivokaalit c) klusiilit d) spirantit.
19. Nasaalikonsonantteja tuottaessa a) suuväylä on kiinni b) nenäväylä on kiinni c) kitapurje on laskeutunut alas d) ilma ei pääse virtaamaan nenän kautta.
20. Soinnittomille klusiileille tyypillistä on a) suuväylässä on täydellinen sulkunenä väylän ollessa avoin b) voimakas aspiraatio kielestä riippumatta c) hankaushäly d) äänihuulivärähtely pysähtyy ainakin hetkeksi.
21. Väljeneviä diftongeja suomessa edustaa kirjoitusasu a) ai b) ie c) äy d) ou.
22. Intonaatiota a) säädetään nenäportin avulla b) kuuluu vain soinnillisten äänteiden aikana c) pidetään suprasegmentaalisena ominaisuutena d) käytetään vain ilmaisemaan tunteita.
23. Foneemi on a) kielen merkityssisältöinen äänneyksikkö b) kielen merkityksiä erottava äänneyksikkö c) äännettä yleensä tarkoittava tieteellinen nimitys d) äänneympäristöstä riippuva äännevariantti.
24. Allofoneilla tarkoitetaan a) saman foneemin erilaisia foneettisia variantteja b) eri foneemien samantapaisia variantteja c) esim. suomen kielen [fi] ja [h] -äänteitä kuten sanoissa [rafi] ja [rahti], d) esim. englannissa, saksassa, ranskassa ym. esiintyviä sointioppositioon perustuvia erilaisia s-äänteitä.
25. Distinktiiviset piirteet ovat a) ominaisuuksia, joiden perusteella kuulija pystyy havaitsemaan kaksi äännettä erilaisiksi b) eri kielten samantapaisten äänteiden välisiä erottavia tekijöitä c) foneerneja ja foneemiryhmiä toisistaan erottavia ominaisuuksia d) foneettisia ominaisuuksia, joihin sanojen merkityserot kielessä perustuvat.
26. Kun suomen kielessä tavussa *su* esiintyy labiaalistunut, takaisempi [s] ja tavussa *si* labiaalistumaton, etisempi [s] ovat nämä äänteet a) vapaassa vaihtelussa olevia allofoneja b) yhden foneemin variantteja c) kahden distinktiivisen piirteen toisistaan erottamia foneemeja d) täydennysjakauksessa toisiinsa nähden.
27. Formantit ovat a) vokaaleista käytettyjä akustisia nimityksiä b) riippuvaisia ääniväylän resonansseista c) voimistuneita osasävelalueita äänten spektrissä d) vokaalien tunnistamisen kannalta tärkeitä.
28. Hertsiluku (Hz) ilmaisee a) äänivärähtelyn taajuuden eli frekvenssin b) värähtelyn laajuuden eli amplitudin c) äänen voimakkuuden eli intensiteetin d) suuontelon tilavuuden.
29. Basilaarikalvo a) on korvakäytävän päässä b) sulkee henkitorven kun ihminen syö c) reagoi eri tavalla eri taajuuksiin d) sijaitsee sisäkorvassa.
30. Jos sanassa rippi [i] ja [p] artikuloidaan osittain yhtä aikaa a) sanan havaitseminen vaikeutuu b) [p] on silloin velaaristunut c) sitä nimitetään koartikulaatioksi d) syntyy hankaushälyä.

Kysymykset 31-40 = IPA

31. Soinniton: a) [ϕ] b) [i] c) [ʎ] d) [ŋ]
32. Sibilantti: a) [g] b) [s] c) [f] d) [ʒ]
33. Velaari: a) [N] b) [ʎ] c) [ɲ] d) [ŋ]
34. Palataalistunut: a) [ʂ] b) [nʲ] c) [ř] d) [ŋ]
35. Takavokaali: a) [u] b) [ʉ] c) [ɔ] d) [ə]
36. Pitkäksi merkitty: a) [kk] b) [a:] c) [ā] d) [ǎ]
37. Ensimmäinen tavu merkitty IPA:n mukaan painolliseksi:
a) *import* b) 'import c) im'port d) import
38. Syllabiseksi eli tavuamuodostavaksi merkitty: a) [ŋ] b) [ŋ] c) [ŋ] d) [ŋ]
39. Aspiroitunut: a) [p!] b) [t'] c) [c·] d) [k^h]
40. Yksitäräinen: a) [r] b) [r] c) [ɹ] d) [ʁ]

